

INTERNATIONAL DIMENSIONS OF STANDARDS FOR SOCIAL WORK WITH A GROUP

Rosica P. Mihaylova

ABSTRACT: *Social work with a group as a one of the classic methods in the social work plays an important role in the everyday praxis. This article is observing the experience of the International association of social work with groups in setting standards for social work with a group and is searching for possibilities to adapt and apply them in the Bulgarian social work reality.*

KEYWORDS: *social work, standards, social work with a group, good practices*

Изследването е финансирано по проект № РД-08-131/07.02.2018 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

В историческото развитие на социалната работа в световен мащаб социалната работа с група е един от сравнително младите методи на работа с клиенти, която обаче оказва важна роля в процеса на трансформиране на възприемането на клиентите и въздействието на подкрепящия аспект. Наблюденията над човека като социално същество, имащо потребност от принадлежност и общуване с други себеподобни, дава тласък на развитието на социалната работа с група поради положителния ѝ ефект върху различните целеви групи на социалната работа. Различните автори, занимаващи се и изследващи същността на социалната работа с група, формулират по различен начин своите възгледи:

Л. Шулман определя социалната работа с група като „начинание за взаимна помощ, съюз на индивиди, които имат потребност един от друг в различна степен, за работа върху някакви сходни проблеми” [Shulman, 1992].

Гизела Конопка дефинира социалната работа с група като „метод на социалната работа, който помага на отделния индивид да повиши социалните си способности за функциониране чрез смислени преживявания в групата, както и да израсне в собствените си проблеми, проблемите на групата или на обществения живот” [Конопка, 1963].

Будева и Радев са на мнение че „груповата социална работа е вариант за подпомагане на клиенти да опознаят себе си и своите взаимоотношения с другите, тъй като тя е социален микрокосмос на семейството, обществото, цивилизацията” [Будева, 2005].

Обединяващият елемент във всяко едно определение обаче е междуличностната интеракция и благоприятното ѝ влияние върху отделния индивид. Взаимоотношенията в групата спомагат както за личностното израстване на всеки един от участниците в нея, така и за постигане на общите цели на групата като такава. Ключова роля в тези процеси и има разбира се социалният работник, който води групата и който има за клиент както групата като цяло, така и отделния индивид в нея, което прави работата му многопластова и изисква системност и професионализъм в действията му.

Социалната работа с група е залегнала като елемент и в българската социална реалност и намира приложение в различните си разновидности в различните социални услуги у нас – от

групи за взаимопомощ, през групи за консултиране, до групи за смислено организиране на свободното време и усвояване на различни социални умения и компетенции.

Разглеждайки и съпоставяйки социалните услуги, респективно тези за работа с група, в международен аспект правят впечатление специално изработените стандарти за социалната практика с група. Стандартите са разработени от комитет на Международната асоциация за социална работа с група (IASWG), която още през 1998 г. поставя параметрите и измеренията на социалната работа с група, издавайки първия вариант на стандарти за нейното прилагане.

Международната асоциация за социална работа с група е създадена още през 1979 г. и търпи своето развитие, включително и в името, паралелно с развитието на социалната работа в световен мащаб (Carol S. Cohen & Amy Olshever, 2013). Като всяка една асоциация и тази се стреми да разпространи и утвърди различни ценности, етични норми и стандарти, свързани със социалната работа с група.

Стандартите очертават измеренията на ценностната система необходима при работата с група, както и знанията и уменията, които са необходими на социалните работници за ефективен и качествен процес при работата с група. Основната цел на стандартите е да служат като наръчник в практическата социална работа с група.

Стандартите се фокусират върху *„отличителните концепции на социалната работа с група и подчертават перспективата, която социалните работници, работещи с групи внасят в практиката“* [AASWG, 2010]. Стандартите също така наблягат върху *„разбирането и ползата от груповия процес и начина, по който членовете на групата си помагат един на друг, изпълнявайки целите на групата“* [AASWG, 2010].

Стандартите обхващат 6 различни аспекта на социалната работа с група и дават насоки за оптималното и ефективното им разгръщане. Във всеки един раздел се обръща внимание на задачите, които трябва да бъдат постигнати и необходимите умения на социалният работник. Специално внимание във всеки един раздел се обръща и на необходимите знания, които трябва да притежава социалният работник, работещ с група.

Първият раздел обръща внимание на ценностите и знанията необходими на социалните работници при работа с група. Като основно внимание се обръща на ценности като уважение на личността и нейната автономност, подчертавайки важността на различните измерения на култура, етнос, пол, сексуална ориентация, физически и ментални способности и възраст. Особено внимание се обръща и на друга ценност, а именно създаването на социално справедливо общество. Групата като умалена проекция на обществото ни би трябвало да създава атмосфера на разбирателство и социална справедливост, обръщайки нужното внимание на нуждите на всеки един от членовете на групата. Основните знания, които социалните работници, работещи с група трябва да притежават, в тази първа част на стандартите са формулирани в три аспекта:

- знания за индивидите;
- знания за групата и поведението на малките групи;
- знания за функциите на работещия с група.

Втората част на документа обхваща предварителната фаза на работа с група, а именно планирането и формирането на нова група. Едни от стратегическите моменти в работата с група е именно доброто ѝ предварително планиране. Стандартите обръщат внимание на основните задачи, които трябва да се предприемат от социалния работник на този етап като например идентифициране на нуждите на групата, обследване на предшестващия ѝ опит, избиране на подходяща разновидност за групова работа, откриване на потенциала на групата, подготвяне на участниците в групата за същинската работа с група, методите, с които ще се работи, планиране на материалните и нематериални ресурси за протичане на груповата работа и очертаване на цялостните ѝ параметри. Едни от ключовите знания на този етап за социалния работник според стандартите са знанията за видовете групи, тяхната същност, особености и структура, бариерите, пред които са изправени участниците в групата, организационни и управленски знания.

Третият раздел разглежда постановките, свързани с началната фаза при социалната работа с група. Основните задачи, които се очертават пред социалния работник в тази фаза, са свързани с първоначалното договаряне с групата, създаване на групова кохезия, сплотеност и

принадлежност, очертаване на основните норми и правила на работа в групата. Необходими знания на този етап за водещия групата биха били разбирането на груповата динамика и взаимодействието между отделните членове на групата помежду си, както и знания за основни характеристики на групите в началната фаза на сформирването и сработването им.

Четвъртата част се концентрира върху основната работна фаза при работата с група. Основна задача на социалния работник в тази същинска работна фаза е да подкрепя и придружава отделните индивиди и групата като цяло в постигането на поставените цели и в тяхното както личностно, така и групово развитие. Социалният работник често е в ролята на мост между отделните членове на групата и процесите, които протичат между тях, и е необходимо да наблюдава нуждите на отделните индивиди в групата, както и на групата като такава, да съдейства при възникнали трудности и да бъде своеобразен медиатор при възникнали конфликти в работния процес на групата. Други основни задачи, върху които насочват стандартите в тази същинска работна фаза е участието на социалния работник в груповата динамика и процесите, протичащи в групата, както и използването на добри практики в груповата работа. Базови знания, върху които наблягат стандартите са свързани с груповата динамика, комуникация и теориите, свързани с вербална и невербална такава, знания свързани с конфликтологията и решаването на проблеми, знания за различните възможни методи на работа.

Петата част описва параметрите на заключителната фаза при работа с група. Основните задачи на социалния работник тук са да подпомогне членовете на групата да идентифицират ползите, които са извлекли от изминалата работа в групата, както и да придобият нужните умения и увереност да ги приложат в ежедневието си след приключване на групата. Съществена задача на социалния работник в този етап е респективно и подготовката на участниците в групата за приключване и напускане на групата. Възможна задача би било също така да се създаде връзка при необходимост с други организации или институции, които биха могли да бъдат полезни на участниците в групата след приключването на груповата работа. Знанията, необходими на социалният работник в този заключителен етап според стандартите, отново са свързани с груповата динамика, по-конкретно процеса на приключване на група, знания за формални и неформални ресурси за подкрепа на личностното израстване, както и различни знания за обратна връзка и оценка.

Последната шеста част обръща внимание на етичните норми при работата с група и важноста на тяхното спазване. Обръща се внимание на значението на етиката в работата на социалните работници и нейното спазване според местното законодателство и наличния Етичен кодекс на Международната федерация на социалните работници. Стандартите дават по-детайлна информация относно етичните аспекти при социалната работа с група. Засягат въпроси свързани например с конфиденциалността и спазване на личното пространство, поясняване на клиентите на процесите, които съпътстват групата. Обръща се специално внимание и етичността при ползването на новите съвременни технологии и спазване на съответните правила и законови норми действащи в отделните държави.

Отправяйки поглед към българската социална реалност откриваме „Етичен кодекс на социалната работа“ (превод на етичния кодекс на Световната асоциация по социална работа) и „Етичен кодекс за работещите с деца“, който се отнася за всички сфери, работещи с деца, а не само и изрично за социалните работници. Двата посочени кодекса имат сходни характеристики и разглеждат етиката в поведението както към клиентите, така и към общността, а също и към колегите. Няма изрично разписани етични норми за социалните работници водещи групово социална работа. липсват и унифицирани единни стандарти за прилагането на социалната работа с група в българската реалност. Подобно очертаване на минималните изисквания при социалната работа с група би било изключително полезно и прагматично за българската социална реалност. В това отношение бихме могли да обследваме международния опит и да адаптираме и апробираме подобни стандарти за социална работа с група в нашата социална реалност. Това би довело до повече яснота на измеренията на социалната работа с група, подобряване на нейното качество и биха послужили за стабилен ориентир на социални работници, на които тепърва им предстои работа с група.

Показателни за ефективността на стандартите за социална работа с група са резултатите от проведеното през 2009 г. с подкрепата на Практическият комитет на Международната асоциация за социална работа с група онлайн изследване относно това доколко стандартите са известни и мнения относно полезността, разбираемостта, изчерпателността, личностното им и межкултурно значение. Въпросите от изследването са насочени и към това как са използвани стандартите от респондентите и как биха могли да бъдат доразвити и променени в едно следващо трето тяхно издаване. Потенциални респонденти на проведеното изследване са членове на Международната асоциация за социална работа с група или други техни партньори. Като 92,9% от отговорилите са социални работници, 5,4 % с друго образование и 1,8 % психолози (Carol S. Cohen & Amy Olshever, 2013). Резултатите показват, че повече от 95% от анкетираните определят Стандартите за социална работа с група за изключително или умерено полезни, разбираеми и изчерпателни (Carol S. Cohen & Amy Olshever, 2013).

В контраст на това 77% от респондентите съобщават за стандартите, че са изключително релевантни (20%) или умерено релевантни (57%) на межкултурна и междунационална основа. В това отношение отговорите показват, че Стандартите са написани по-специфично от гледна точка на Северна Америка, като мнозина от респондентите споделят необходимостта от промени, за да бъдат съотносими на различни междуетнически и межкултурни нива (Carol S. Cohen & Amy Olshever, 2013).

Трета група въпроси проучва предизвикателствата според респондентите при използването и прилагането на Стандартите за социална работа с група и събира допълнителна информация за идеи за тяхното развитие и прилагане. Голяма част от респондентите е на мнение, че стандартите за социална работа с група би трябвало да бъдат по-широко застъпени в академичните учебни планове и практическото обучение на бъдещите социални работници (Carol S. Cohen & Amy Olshever, 2013).

Като цяло резултатите от изследването показват голямо удовлетворение от ползата, разбираемостта, пълнотата и практическата приложимост на стандартите в практиката и образованието. Това дава допълнителен стимул за едно експериментално адаптиране и прилагане в българската социална реалност като бъдат застъпени нейните различни сфери – образованието на бъдещите социални работници и реалната им работа с група в практиката.

References:

1. AASWG, Standards for social work practice whit group, Second edition, Alexandria, 2010.
2. Budeva, S., Radev, N. (2005): Sotsialni umeniya, izdatelstvo "Faber", Veliko Tarnovo.
3. Carol S. Cohen & Amy Olshever (2013) IASWG Standards for Social Work Practice with Groups: Development, Application, and Evolution, Social Work With Groups, 36:2-3, 111-129, DOI: 10.1080/01609513.2012.763107
4. Klein, Alan F. (1972): Effective Group Work. NY: Association Press.
5. Kleve, H. (2003): Geschichte, Theorie, Arbeitsfelder und Organisationen Sozialer Arbeit, Berlin.
6. Konopka, Gisela (1963): Social Group Work: A Helping Process. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
7. Rogers, Carl. (1959). A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships as Developed in the Client-centered Framework. In (ed.) S. Koch, Psychology: A Study of a Science. Vol. 3: Formulations of the Person and the Social Context. New York: McGraw Hill.
8. Shulman, L. (1992): Izkustvoto da se pomaga na individi, semeystva i grupi, Peacock Publishers, Illinois.
9. Tuckman, B. W. Developmental sequences in small groups. Psychological Bulletin, 1965, 63(6), 384-399.

*Assoc. Prof. PhD Rosica Mihaylova
Department of Social work
Pedagogical faculty*

*Konstantin Preslavsky – University of Shumen
r.mihaylova@shu.bg*